

DECIZIE

despre sistarea procesului pentru controlul constituționalității pct.1 și
pct.2 alineatul unu din Hotărârea Guvernului nr.740 din 11 iunie 2002
“Cu privire la edificiile și locașurile de cult”¹

nr. 1 din 16.01.2007

Monitorul Oficial nr.10-13/3 din 26.01.2007

* * *

¹ M.O., 2002, nr.79-81, art.838.

Curtea Constituțională în componența:

Victor PUȘCAȘ	- președinte
Alina IANUCENCO	- judecător
Mircea IUGA	- judecător-raportor
Dumitru PULBERE	- judecător
Elena SAFALERU	- judecător
Ion VASILATI	- judecător

cu participarea Maiei Laur, grefier, deputatului în Parlament Vlad Cubreacov, autorul sesizării, Ghenadie Vaculovschi, reprezentantul autorului sesizării, Nicolae Eșanu, reprezentantul permanent al Guvernului la Curtea Constituțională, călăuzindu-se de art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție, art.4 alin.(1) lit.a) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.4 alin.(1) lit.a) și art.16 alin.(1) din Codul jurisdicției constituționale, a examinat în ședință plenară deschisă dosarul pentru controlul constituționalității pct.1 și pct.2 alineatul unu din Hotărârea Guvernului nr.740 din 11 iunie 2002 “Cu privire la edificiile și locașurile de cult”.

Drept temei pentru examinarea dosarului a servit sesizarea deputatului în Parlament Vlad Cubreacov, depusă la 17 mai 2006, în conformitate cu prevederile art.24 și art.25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.38 și art.39 din Codul jurisdicției constituționale, și completată la 8 decembrie 2006.

Prin decizia Curții Constituționale din 27 iunie 2006 sesizarea a fost acceptată spre examinare în fond și înscrisă în ordinea de zi.

În procesul examinării preliminare a sesizării Curtea Constituțională a solicitat puncte de vedere Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova, Guvernului, Ministerului Justiției, Procuraturii Generale, Curții Supreme de Justiție, Ministerului Culturii și Turismului, Academiei de Științe, Centrului pentru Drepturile Omului, Universității de Stat din Moldova, Universității Libere Internaționale din Moldova, Mitropoliei Moldovei și Mitropoliei Basarabiei.

Examinînd materialele dosarului, audiind informația prezentată de judecătorul-raportor și explicațiile participanților la proces,

Curtea Constituțională

a constatat:

1. La 11 iunie 2002 Guvernul a adoptat Hotărârea nr.740 “Cu privire la edificiile și locașurile de cult” în scopul determinării apartenenței edificiilor și locașurilor de cult și înregistrării dreptului de proprietate asupra acestora.

Potrivit pct.1, în termen de 30 de zile din data cererilor depuse de reprezentanții cultelor religioase, primăriile municipiilor, orașelor și satelor (comunelor) vor crea din persoane competente, sub președinția primarilor și invitînd, în caz de necesitate, specialiști în domeniu din autoritățile centrale de stat, comisii pentru determinarea apartenenței edificiilor și locașurilor de cult și evaluarea suprafeței terenurilor aferente ale acestora.

Potrivit pct.2 alineatul unu, Agenția de Stat Relații Funciare și Cadastru va asigura înregistrarea după cultele respective a dreptului de proprietate asupra edificiilor și locașurilor de cult în care funcționează părțile componente ale cultelor religioase, conform certificatelor de înregistrare, dacă legea sau statutul lor nu prevede altă modalitate. Excepție fac edificiile și locașurile de cult care constituie monumente ocrotite de stat.

În sesizare se afirmă că prin prevederile enunțate Guvernul a încălcat dispozițiile constituționale referitoare la autonomia și separarea de stat a cultelor religioase și a creat premise pentru imposibilitatea garantării de către stat a dreptului de proprietate. Se relevă, de asemenea, că asupra eventualelor litigii privind determinarea apartenenței edificiilor de cult sînt în drept să se pronunțe doar instanțele judecătorești, unicele care înfăptuiesc justiția în stat și dețin garanțiile legale pentru a fi independente, imparțiale și supuse numai legii.

În opinia autorului sesizării, prevederile contestate aduc atingere art.9 alin.(2), art.31 alin.(2), art.46 alin.(2) și art.127 alin.(2) din Constituție.

2. Prevederile pct.1 și pct.2 alin. unu din Hotărîrea nr.740, contestate în sesizare, au fost examinate în modul stabilit de jurisdicția constituțională în ședință plenară (capitolul 8 din Codul jurisdicției constituționale).

După încheierea deliberărilor, desfășurate cu respectarea art.55 din Codul jurisdicției constituționale, au fost puse la vot propunerile judecătorului-raportor și ale altor judecători, înregistrîndu-se paritate de voturi.

Ca urmare, conform art.27 alin.(2) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art.66 alin.(5) din Codul jurisdicției constituționale în redacția Legii nr.1570-XV din 20 decembrie 2002, actul normativ contestat se prezumă constituțional, iar procesul asupra cauzei se sistează.

Pentru considerentele expuse, în temeiul art.26 și art.27 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.61, art.64 și art.66 alin.(5) din Codul jurisdicției constituționale,

Curtea Constituțională

DECIDE:

1. Se sistează procesul pentru controlul constituționalității pct.1 și pct.2 alineatul unu din Hotărîrea Guvernului nr.740 din 11 iunie 2002 “Cu privire la edificiile și locașurile de cult”, fiind prezumate constituționale.

2. Decizia este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în “Monitorul Oficial al Republicii Moldova”.

Președintele Curții Constituționale

Victor PUȘCAȘ

Chișinău, 16 ianuarie 2007.

Nr.1.

OPINIE SEPARATĂ

*expusă în temeiul art.27 alin.(5) din Legea cu privire
la Curtea Constituțională și art.67 din Codul jurisdicției constituționale*

Deputatul în Parlament Vlad Cubreacov a solicitat controlul constituționalității unor prevederi din Hotărîrea Guvernului nr.740 din 11 iunie 2002 “Cu privire la edificiile și locașurile de cult”, potrivit căroră în termen de 30 de zile din data cererilor depuse de reprezentanții cultelor religioase, primăriile vor crea comisii pentru determinarea apartenenței edificiilor și locașurilor de cult și evaluarea suprafeței terenurilor aferente ale acestora, iar Agenția de Stat Relații Funciare și Cadastru va asigura înregistrarea dreptului de proprietate al cultelor respective asupra edificiilor și locașurilor de cult, conform certificatelor de înregistrare.

Autorul sesizării consideră că aceste prevederi încalcă art.9 alin.(2), art.31 alin.(2), art.46 alin.(2) și art.127 alin.(2) din Constituție referitoare la autonomia și separarea de stat a cultelor religioase și dreptul de proprietate.

La adoptarea hotărîrii s-a înregistrat paritate de voturi. Potrivit Codului jurisdicției constituționale, prevederile contestate se prezumă constituționale, iar cauza se sistează.

Anterior au mai fost înregistrate cazuri de paritate de voturi. Curtea a considerat inadmisibilă expunerea opiniilor separate, precum și a argumentelor judecătorilor care au votat pentru a recunoaște constituționale normele contestate.

Optînd cu fermitate pentru consolidarea transparenței Curții Constituționale, subsemnații consideră că societatea este în drept să cunoască nu numai soluțiile finale ale Curții, dar și motivele care au servit ca bază la adoptarea lor.

Recunoscînd dreptul judecătorului de a aduce la cunoștința societății opinia sa, subsemnații, cu asentimentul celorlalți judecători ai Curții, au ajuns la concluzia că și în caz de paritate de voturi judecătorii își pot expune opiniile și argumentele asupra deciziei Curții. În această ordine de idei Curtea a decis să modifice practica anterioară și în toate cazurile, dacă judecătorii consideră necesar, să facă publice opiniile lor separate.

Astfel, subsemnații au opinat că prevederile pct.1 și pct.2 alineatul unu din Hotărîrea Guvernului nr.740, contestate în sesizare, sînt neconstituționale pentru următoarele motive.

Conform art.31 alin.(2) și alin.(4) din Constituția Republicii Moldova, cultele religioase *sînt libere și se organizează potrivit statutelor proprii*, în condițiile legii, sînt *autonome, separate de stat* și se bucură de sprijinul acestuia.

Aceste dispoziții constituționale sînt preluate în art.9 din Legea despre culte nr.979-XII din 24 martie 1992¹ (în continuare - Legea nr.979-XII).

¹ Monitor, 1992, nr.3, art.70.

Potrivit acestei legi, cultele devin persoane juridice din momentul înregistrării în condițiile stipulate de lege și actele normative adoptate în executarea ei, iar *bunurile mobile și imobile* vor fi inventariate de către organele lor statutare (art.24, art.25 și art.28).

Regulamentul provizoriu cu privire la înregistrarea părților componente ale cultelor² (în continuare - Regulamentul), aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.758 din 13 octombrie 1994, prevede înregistrarea organizațiilor religioase de către Serviciul de Stat pentru Problemele Cultelor, la prezentarea statutului conținînd anumite date (denumirea, reședința și zona de activitate, apartenența la confesiunea respectivă ș.a.), a confirmării de către primărie a existenței comunității și avizului comitetului executiv raional, a consimțămîntului în scris al cultului religios, recunoscut de către stat, din care face parte comunitatea religioasă respectivă.

² M.O., 1994, nr. 13, art. 111.

Atît Legea nr.979-XII, cît și Regulamentul cu privire la înregistrarea părților componente ale cultelor au fost adoptate pentru executarea dispozițiilor constituționale cu privire la libertatea conștiinței, statuate de art.31.

Potrivit art.72 alin.(3) lit.i) din Constituție, regimul juridic general al proprietății se reglementează prin lege organică. Contrar Constituției și enunțurilor expuse în preambul, Hotărîrea nr.740 reglementează raporturi cu privire la dreptul de proprietate. Deoarece hotărîrile Guvernului se adoptă pentru organizarea executării legilor, și nu pentru modificarea, concretizarea sau interpretarea acestora, prevederile pct.1 și pct.2 alineatul unu din Hotărîrea nr.740 vin în contradicție cu art.102 din Constituție și dispozițiile Legii nr.979-XII.

Prevederea despre crearea de către primărie a comisiilor pentru determinarea apartenenței edificiilor și locașurilor de cult și evaluarea suprafeței terenurilor aferente contravine normei constituționale imperative, potrivit căreia statul nu se amestecă în activitatea religioasă a cultelor (art.31), dispozițiilor legale referitoare la înregistrarea cultelor după prezentarea documentelor, ce confirmă apartenența cultelor și a bunurilor mobile și imobile.

Apartenența edificiilor și locașurilor de cult este stabilită expres la momentul înregistrării în condițiile prevăzute de lege, iar *schimbarea apartenenței obiectului de cult* poate avea loc numai la inițiativa acestuia, prin reînregistrarea în modul stipulat de actele normative.

Legea cadastrului bunurilor imobiliare nr.1543-XIII din 25 februarie 1998 definește clar cadastrul ca fiind un sistem de ocrotire a titularilor de drepturi patrimoniale asupra bunurilor imobiliare, iar subiecții ai înregistrării sînt proprietarii de bunuri imobile, și anume... persoane juridice din țară și de peste hotare... (art.3 și art.4).

Originea și apartenența bunurilor mobiliare și imobiliare poate fi stabilită de instanța de judecată, și nu de o comisie formată printr-un act de Guvern. Atribuind comisiilor create de primărie competențe proprii instanței judecătorești, prevederile Hotărîrii nr.740 încalcă art.114 din Constituție.

Prevederile contestate din Hotărîrea Guvernului nr.740 încalcă art.46 și art.127 alin.(2) din Constituție, conform căruia statul garantează realizarea dreptului de proprietate în formele solicitate de

titular. Cazurile litigioase se soluționează de instanța de judecată prin aplicarea normelor legislației civile. Creînd un nou mecanism de rezolvare a litigiilor legate de proprietate prin contenciosul administrativ, prevederile hotărîrii Guvernului limitează accesul cetățenilor la justiție.

Obligînd Agenția de Stat Relații Funciare și Cadastru să asigure înregistrarea după *cultele respective* a dreptului de proprietate asupra edificiilor și locașurilor de cult în care funcționează părțile componente ale cultelor religioase, conform certificatelor de înregistrare, hotărîrea de Guvern încalcă prevederile art.9 alin.(2) din Constituție, aducînd atingere drepturilor, libertăților și demnității enoriașilor, care fac parte dintr-o parte componentă (parohie, comunitate) și cărora de fapt le aparțin bunurile imobile de cult din localitatea respectivă.

Locașul de cult aparține tuturor membrilor comunității. Pentru acest motiv normele contestate încalcă unul din principiile de bază ale administrării publice locale statuat de art.109 din Constituție - consultarea cetățenilor în probleme locale de interes deosebit. Abilitarea comisiilor create de primării cu dreptul de a determina apartenența locașurilor de cult conduce în consecință la încălcarea drepturilor membrilor comunităților respective.

Prevederile contestate din Hotărîrea nr.740 nu coroborează nici cu art.9 - 14 din Legea privind administrația publică locală nr.123 din 18 martie 2003, deoarece puterea locală, fie de nivelul întâi, fie de nivelul doi, nu dispune de competența de a determina originea și apartenența locașurilor de cult.

Considerăm că prin prevederile pct.1 și pct.2 alineatul unu din Hotărîrea nr.740 se impune revizuirea arbitrară a apartenenței locașurilor de cult înregistrate în modul stabilit de lege și astfel se încalcă art.31 din Constituție, art.9, 10, 14, 16, 24, 25, 28, 32 din Legea nr.979-XII din 24 martie 1992 și art.III din Legea nr.1220-XV din 12 iulie 2002 pentru modificarea și completarea Legii despre culte nr.979-XII din 24 martie 1992.

Judecători ai Curșii Constituționale

**Victor PUȘCAȘ
Mircea IUGA
Ion VASILATI**

Chișinău, 16 ianuarie 2007.